Sjekkliste for egenrevisjon

50 FJØRFE - GENERELL

© Stiftelsen Norsk Mat
Versjon 2026.10

Spørsmål som krever dokumentasjon vises med symbolet

50.1 NOTERINGER

50.1.1

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle kravet til dyreholdjournal må du fortløpende registrere nødvendige produksjonsdata i en produksjonskontroll eller i en egen journal. Oppfyller du kravet?

For å oppfylle kravet må du:

- Sørge for å fortløpende registrere alle hendelser i dyreholdet i en produksjonskontroll eller egen journal.
- Fortløpende føre verpelister, daglister, besøksjournal og annet registreringsverktøy for produksjonen

Du velger selv om du vil gjøre dette elektronsik eller på papir. Minstekrav til dokumentasjon i dyreholdsjournalen er:

- dato for innsett
- dyras opprinnelse
- egg: deklarasjonsdokument fra oppaler
- fjørfekjøtt og oppal av unghøner: rugeri
- antall innsatte dyr
- bruksareal
- ytelse
- egg: totalt antall egg og antall gulvegg
- fjørfekjøtt og oppal av unghøner: dyras vektutvikling
- antall døde dyr ved hvert tilsyn/per dag – om mulig med angivelse av dødsårsak
- antall avlivede dyr ved hvert tilsyn/per dag – med oppføring av avlivingsårsak (før opp sykdom og/eller hvilken skade)
- fôrleverandør
- dato for leveranse av innkjøpt fôr
- fôrforbruk (eventuelt fôrkjøp dersom du ikke har fôrvekt)
- vannforbruk
- fôring med andre fôrmidler
- endring av lysdag og justering av lysstyrke
- logg over alle besøk
- hakking, fjørplukking og andre adferdsproblemer
- egg: tidspunkt for etterfylling av strø, åpning og lukking av sandbad i innredede bur
- teknisk inspeksjon og funksjonstesting av ventilasjonsanlegg, alarmsystem og nødstrømsaggregat
- eventuell innsending av blodprøver eller døde dyr for obduksjon – ta vare på obduksjonsrapporter og prøvesvar
- veterinærbesøk, behandling og forebyggende helsearbeid
- eventuell bruk av medisiner, vaksiner, vitamintilsetning eller liknende
- dato for innsending av salmonellaprøver
- fjørfekjøtt: dato for innsending av Campylobacter-prøver
- dokumentasjon på antall dyr som er i flokken til enhver tid, for eksempel ved delt utslakting

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.1.2

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Oppbevarer du dyreholdjounralen og all underliggende dokumentasjon i minimum 5 år etter utslakting eller levering av innsett?

Å kunne dokumentere at produksjonen har foregått i samsvar med kravene, er en viktig del av kvalitetssystemet. Både offentlige myndigheter og forbrukere skal kunne forsikre seg om at produksjonen har foregått på riktig måte.

God dokumentasjon og bruk av produksjonskontroll/effektivitetskontroll vil dessuten gi deg følgende fordeler:

- Du kan reagere raskt hvis det oppstår uregelmessigheter
- Du får mulighet til senere å analysere deg tilbake til årsakene til eventuelle dårlige resultater.
- Du får mulighet til å unngå gjentatte feil.
- Du står sterkere overfor leverandører hvis produksjonen svikter.
- Du kan sammenlikne resultater fra innsett til innsett.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.2 LUFT, LYS OG STRØ

50.2.1

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Er det god nok ventilasjon slik at det er et tilfredsstillende klima i dyrerommet?

Sørg for at ventilasjonsanlegget har nok kapasitet
Ventilasjonsanlegget skal ha en kapasitet på minimum 4 m3 per kg levendevekt per time til slaktekylling og minimum 3,4 m3 per kg levendevekt per time til kalkun.

For høye gasskonsentrasjoner kan skade både mennesker og dyr
Uheldige konsentrasjoner av gasser er skadelig for både dyr og røkter. Høye konsentrasjoner av ammoniakk har vist seg å gi redusert tilvekst og økt fôrforbruk. Ammoniakk kan lamme eller ødelegge flimmerhårene i luftveiene. Disse flimmerhårene er en del av kroppens forsvar mot støv, virus og bakterier, så hvis de ødelegges, gir det økt fare for luftveisinfeksjoner.
Høye konsentrasjoner av ammoniakk kan også gi øyeskader. Ammoniakkutvikling i fuktig strø kan gi sviskader på tråputer og bryst hos fuglene.

Kontroller gasskonsentrasjonen i dyrerommet. Innfør tiltak om nødvendig
I dyrerommet skal gasskonsentrasjonen i lufta bare unntaksvis overstige 25 ppm ammoniakk (NH_3) og 3000 ppm karbondioksid (CO_2). «Unntaksvis» betyr her ved spesielle situasjoner, for eksempel ved utkjøring av gjødsel eller på unormalt kalde dager. Du kan få kjøpt enkelt måleutstyr. Rådgivere har som regel slikt måleutstyr og kan hjelpe deg med målingen. Har du vedvarende problemer med for høye gasskonsentrasjoner, bør du vurdere tiltak for å bedre luftkvaliteten. Dette kan være å sette inn tilleggsvarme, slik at du får ventilert mer, eller det kan være å gjødsle ut oftere i systemer med gjødselbånd (innredede bur og aviarier). I gulvsystemer med gjødselkasser bør du vurdere om det kan være mulig å gjødsle ut i løpet av innsettet.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.2.2 Er det mulig å justere lysstyrken i dyrerommet?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha et lysanlegg som kan justeres etter behov
- Lysanlegget må kunne dimmes ned til 1-2 lux uten at lyset flimrer. Flimring kan måles ved hjelp av lysmåler eller ved å filme med mobilkamera i sakte film. Eventuell flimring vil da synes på filmen.
- Sørge for jevn lysfordeling i hele dyrerommet.

Dyra og adferden deres påvirkes av lys. Dersom fjørfeet ditt viser adferdsproblemer som fjørplukking, hakking, uro eller hysteri, er det viktig å kunne dimme lyset for å redusere problemet.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav
Forskrift om velferd for produksjonsdyr	Lovkrav

50.2.3 Blir strø og annet som skal inn i huset, lagret, transportert og lagt inn på en slik måte at smitte ikke dras med?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørge for at strø, sysselsettingsmateriell og annet utstyr som skal inn i fjørfehuset lagres og håndteres slik at risikoen for å dra med smittestoffer blir minst mulig.
- Beskytte strø og annet materiale mot forurensning fra ville fugler, skadedyr, husdyr og vilt.
- Sørge for at strømaterialet er friskt, tørt og fritt for mugg.
- Transportere og legge inn strø og annet materiale på en måte som ivaretar smittevernet.
- Ved bruk av kutterflis, sørge for at denne kommer fra ubehandlet trevirke.

Alt som tas inn i fjørfehuset kan være en kilde til smitte. Gode rutiner for lagring, transport og innlegging av strø og annet materiale er derfor viktig for å redusere risikoen for å introdusere smittestoffer i flokken.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav

50.2.4 Har du rutiner for å holde strøet tørt og løst?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha rutiner som sikrer at strøet holdes tørt og løst gjennom hele innsettet.
- Kontrollere strøkvaliteten regelmessig og sette inn tiltak dersom strøet blir fuktig eller hardt.
- Tilføre nytt strø ved behov.
- Sørge for gode forhold som bidrar til tørr strøflate, blant annet riktig ventilasjon, vannsystem og dyretetthet.
- Følge spesielt med på områder rundt drikkenipler, fôringsutstyr og andre utsatte områder.

Strøet er viktig for både dyrevelferd og dyrehelse. Tørt og løst strø gir dyra mulighet til å hakke, skrape og utøve naturlig atferd som støvbading. God strøkvalitet bidrar også til å forebygge fothelseproblemer, skader og til å redusere skitne egg hos verpehøns.

Dersom strøet begynner å bli fuktig eller hardt, kan tilføring av nytt strø, bearbeiding av strølaget eller justering av driftsforholdene bidra til å forbedre strøkvaliteten. Blander du for eksempel litt nytt strø eller helt korn i strøet, vil du bidra til at dyra vil hakke og skrape mer, noe som er gunstig for strøkvaliteten.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.3 SMITTEVERN

50.3.1 Blir hus, innredning og utstyr rengjort, vasket og desinfisert mellom hvert innsett?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle kravet må du mellom innsett:

- Gjennomføre grov tørrengjøring, bløtlegging, vask med vann og rengjøringsmiddel og etterskylling.
- Deretter desinfisere.
- Følge bruksanvisningen nøye for desinfeksjonsmidlene mht HMS, bruksløsning, virketid og temperatur.
- Tørke opp til slutt etter desinfeksjon.
- Tomtiden (det vil si tiden fra du har desinfisert og fram til neste innsett) bør være minst 5 døgn, helst flere innen eggproduksjonen. Kan ha like god effekt som desinfeksjon, forutsatt luftfuktighet (rH) under 60 %.

Det anbefales rengjøringsplan for hva som skal rengjøres og desinfiseres og på hvilke måter. Gjennom denne prosessen «nullstiller» du huset og forhindrer at eventuelle smittestoffer får bygge seg opp og forårsake produksjonstap eller sykdom i neste innsett. Veileder for rengjøring desinfeksjon i fjørfehus finner du på animalia.no.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav
Rengjøring og desinfeksjon i fjørfehus	Informasjon

50.3.2

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Har du en skriftlig smittevernplan for dyreholdet ditt som er oppdatert siste året?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha en oppdatert smittevernplan for dyreholdet ditt

Smittevernplanen skal blant annet beskrive hvordan:

- dyr tas inn og ut av dyreholdet, inkludert til og fra beite
- god dyrehelse sikres ved livdyrkjøp, inkludert mulighet for å oppstalle dyra separat
- melk og egg leveres
- mulig smitte fra egen og innleid arbeidskraft hindres
- persontrafikken inn og ut av dyreholdet foregår, med særlige krav til veterinærer og andre som er tilknytta eller i mulig kontakt med andre dyrehold
- kadaver, gjødsel og avfall håndteres og hentes
- fôrhygiene, vanningsanlegg, strø, redskap og utstyr sikres
- man får tilgang på desinfeksjonsmiddel
- risikoen for å spre smitte ved krysstrafikk mellom dyr, mennesker og kjøretøy kan reduseres

Som dyreholder plikter du å ha rutiner for smittevern nedskrevet i en smittevernplan. Den skal inneholde en plantegning over dyre- og persontrafikken på gården, den skal være tilpasset ditt dyrehold, og den skal omfatte hele driftsopplegget.

På **ksl.no** kan du finne eksempler og hjelpemateriell for å lage din egen smittevernplan. Animalia tilbyr egen smittevernplan i fagsystemet HelseFjørfe. Du finner link i krav og lenker.

Planen skal oppdateres årlig og legges fram når Mattilsynet ber om det. Bruker du smittevernplanmalen i fagsystemet HelseFjørfe, så får du SMS-varsel om oppdatering når ett år er gått.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
KSL - Husdyr, smittevernplan	Informasjon
Animalias smittevernplan	Informasjon

50.3.3

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Er alle som jobber i dyreholdet kjent med og følger gårdens smittevernplan?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørge for at alle som arbeider i dyreholdet, kjenner og følger smittevernplanen.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
Smittevernplan	Informasjon

50.3.4

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Dyreholdet skal ha en funksjonell smittesluse med fysisk skille mellom ren og uren sone. Skillet skal være tett til gulv og innrettet slik at alle som skal inn i dyreholdet skifter klær og sko og vasker/desinfiserer hender ved passering. Oppfyller du kravet?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha en smittesluse med et tydelig fysisk skille mellom ren og uren sone. Smitteskillet skal være tett mot gulvet slik at smuss og smittestoff ikke lett kan føres mellom sonene. Skillet skal være opphøyd for å redusere risikoen for at skitt og væske flyter over smitteskillet.
- Sørge for at smitteslusa er utformet slik at alle må passere smitteskillet når de går inn og ut av dyreholdet.
- Ha tilgjengelig besetningens fottøy og klær, eller rent overtrekkstøy, på ren side av smitteskillet.
- Ha mulighet for håndvask og nødvendig håndhygiene i forbindelse med passering av smitteskillet.
- Sørge for at ansatte, avløsere, veterinærer og andre besøkende følger rutinene ved hver passering.
- Rengjøre og eventuelt desinfisere utstyr som tas inn i dyreholdet, særlig utstyr som brukes i flere besetninger.

En smittesluse har bare effekt dersom den brukes riktig hver gang. Hensikten er å hindre at smittestoff blir tatt med inn i eller ut av dyreholdet gjennom personer, klær, fottøy eller utstyr.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav

50.3.5 Fører du besøkslogg over alle som har vært på besøk i dyrerommet?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Fortløpende registrere alle besøkende som har vært inne i dyrerommet.
- Oppbevare besøksloggen slik at den er tilgjengelig ved behov.

Besøksloggen skal gi oversikt over hvem som har vært inne i dyrerommet og når besøket fant sted. Ved mistanke om eller utbrudd av smittsom sjukdom er besøksloggen et viktig verktøy for å kunne spore mulige smitteveier og sette inn nødvendige tiltak raskt.

Besøksloggen kan føres elektronisk eller på papir, for eksempel som egen besøksjournal eller som en del av øvrige registreringer i dyreholdet.

50.3.6 Følger du «alt inn/alt ut-prinsippet»?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle kravet må du mellom hvert innsett:

- Tømme huset helt for dyr.
- Tørrengjøre, vaske med vann og rengjøringsmiddel, desinfisere og la huset tørke opp.

Gjennom denne form for "0-stilling", brytes smittesirkler, slik at en forebygger eventuell smitte fra et innsett til det neste.

§ Krav

Smittebeskyttelse i fjørfeproduksjon fra Animalia	Informasjon

50.3.7 Når du bruker desinfeksjonsmiddel, noterer du hvilket middel du har brukt, og datoen for når du har brukt det?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Når du bruker desinfeksjonsmiddel, skal du dokumentere hvilket middel som er brukt, og datoen da det ble brukt.

50.3.8

Dersom du har flere dyrehold på gården, eller fjørfe i flere aldersgrupper må du ha rutiner som hindrer overføring av smitte mellom dyregrupper. Oppfyller du kravet?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha rutiner som hindrer overføring av smitte mellom ulike dyregrupper på gården.
- Sørge for at arbeid med mest smitteutsatte dyregrupper gjennomføres før arbeid med eldre dyr eller andre dyrehold.
- Skifte eller rengjøre fottøy, utstyr og hender før du beveger deg mellom ulike hus, avdelinger eller dyregrupper.

Dersom du har flere dyrehold på gården eller fjørfe i ulike aldersgrupper, øker risikoen for at smitte kan overføres mellom dyregruppene. Gode smitteskiller og konsekvente hygienerutiner er derfor viktige for å forebygge sykdom og sikre god dyrehelse i hele besetningen. Tiltakene og rutinene skal beskrives i smittevernplanen.

§ Krav

Smittebeskyttelse i fjørfeproduksjon fra Animalia	Informasjon

50.3.9

Sikrer du at andre dyr, som hunder og katter, ikke har tilgang til forrom og sluse i tilknytning til dyrerom der du holder fjørfe?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Hunder, katter og andre dyr kan være bærere av smittestoffer og skal ikke ha tilgang til forrom, sluse eller kontor i tilknytning til dyrerommet.

50.3.10

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Overholder du kravet om at det ikke skal være pryd- og hobbyfjørfe på gårdsbruk med fjørfeproduksjon?

For å oppfylle kravet må du:

- Ikke ha hobbyfjørfehold på egen gård.
- Unngå direkte kontakt med hobby- og prydfjørfe.

Hvis du har hatt kontakt med hobby- eller prydfjørfe, skal du foreta sko- og klesskifte, samt dusje før du går inn i det kommersielle fjørfeholdet.

Hos hobby- og prydfjørfe finnes det en rekke smittestoffer som kan smitte og forårsake store og alvorlige konsekvenser for kommersiell fjørefeproduksjon.

§ Krav

Smittebeskyttelse i fjørfeproduksjon fra Animalia	Informasjon

50.3.11

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Sikrer du at personer som har besøkt dyrehold med fjørfe i utlandet, ikke får adgang til husdyrrom før det har gått 48 timer etter ankomst til Norge?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørge for at personer som har besøkt dyrehold med fjørfe i utlandet, skal ikke ha adgang til husdyrromet før det har gått 48 timer.

Hvis det bryter ut husdyrsykdom i utlandet, må man forholde seg til de regelendringene som dette medfører.

I mange land er det fjørfesykdommer som vi ikke ønsker å få inn i Norge. Du må derfor være særlig aktsom når det gjelder personer som nylig har vært i utlandet. Dette gjelder turister og utenlandsk sesonghjelp så vel som gårdens egne folk.

På **animalia.no** kan du lese mer om hvordan du kan forebygge smitte etter reise.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
Forebygg smittespredning etter reise	Informasjon

50.3.12

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Sørger du for at Mattilsynet blir varslet ved mistanke om smittsom dyresykdom?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha rutiner for å varsle Mattilsynet, varemottaker og/eller veterinær dersom du har mistanke om mulig utbrudd av smittsom dyresykdom i dyreholdet ditt (eksempelvis fugleinfluensa, Newcastle sykdom, infeksiøs bronkitt, m.fl.).
- I samråd med Mattilsynet og aktuelle varemottakere umiddelbart iverksette nødvendige tiltak for å forebygge, redusere eller eliminere eventuelle skadevirkninger.

Ved redusert produksjon og/eller forhøyet dødelighet ta kontakt med din DVP-veterinær. Vær ellers oppmerksom på den generelle meldeplikten du har overfor Mattilsynet.

Meldeplikten gjelder dersom ett eller flere av følgende fire kliniske funn slår inn:

- markert nedgang i fôr- eller vanninntak, eller nedgang på mer enn 20 % i mer enn to dager
- markert nedgang i eggproduksjonen eller nedgang på mer enn 5% i mer enn to dager
- markert dødelighet eller dødelighet på over 3% i løpet av en uke
- kliniske tegn eller andre funn som gir grunnlag for mistanke om aviær influensa

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
Melde om smittsom dyresykdom	Informasjon

50.3.13

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Er fjørfehuset sikret mot at rovdyr, smågnagere og fugler kan trenge seg inn?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sikre fjørfehuset fysisk slik at rovdyr, smågnagere og fugler ikke kan trenge seg inn. Mus og rotter kan komme inn åpninger på henholdsvis 7 mm og 20 mm.
- Sørge for god orden og ryddighet i og rundt fjørfehuset for å redusere risikoen for smågnagere.
- Ha et aktivt og dokumentert opplegg for overvåking og bekjempelse av smågnagere.
- Kontrollere bygninger, ventiler, porter, dører og andre åpninger regelmessig, og utbedre forhold som kan gi skadedyr tilgang til huset.

Smågnagere, villfugl og andre dyr kan være bærere av smittestoffer som kan smitte fjørfeflokken. Mus kan trenge inn gjennom svært små åpninger, mens rotter kan komme inn gjennom åpninger ned mot 20 mm. Fôrrester, vegetasjon og lagret materiale nær fjørfehuset kan tiltrekke seg skadedyr. God orden og forebyggende tiltak er derfor viktige for å redusere smitterisikoen i dyreholdet.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.3.14 Oppbevarer du fôr utilgjengelig for smågnagere og fugler?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle kravet må du:

- Sørge for fysisk skjerming av fôr under transport og lagring. Det gjelder både levert fôr, egenprodusert fôr og miljøberikelser.
- Tildele for innendørs.
- Unngå fôrsøl.

Fôr som blir utsatt for fugler, smågnagere eller andre dyr kan bli forurenset med smittestoffer. God håndtering og lagring av fôr er derfor viktig for å redusere risikoen for smitte til fjørfeflokken. Fôrsøl bør fjernes raskt, da det kan tiltrekke seg skadedyr og øke smitterisikoen.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav

50.3.15 Er det minst 2 meter vegetasjonsfri sone eller kortklipt plen rundt fjørfehuset?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Hvis du har en vegetasjonsfri sone eller kortklipt plen rundt huset, blir området mindre attraktivt for skadedyr. Av samme grunn er det viktig å holde det rent og ryddig i og rundt huset og å sørge for at anlegget er sikret mot inntrengning av skadedyr.

50.3.16 Er det ryddig rundt fjørfehus og i eggpakkerom, egglager og andre birom?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Hvis du har det rent og ryddig i og rundt huset, blir området mindre attraktivt for skadedyr.

§ Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav

50.4 HELSE OG SYKDOM

50.4.1

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Har du DVP-avtale (dyrevelferdsprogramavtale) med veterinær?

For å oppfylle kravet må:

- Du som driver en kommersiell fjørfebesetning ha en DVP-avtale med veterinær i Velferdsportal fjørfe om DVP besøk i din besetning.
- Sørge for at DVP-besøk blir gjennomført i samsvar med kravene som gjelder for din produksjon.

Formålet er å opprettholde den gode fjørfehelsen vi har i Norge og sikre Trygg Mat og god dyrevelferd. Frekvensen på DVP besøk varierer med driftsform. Se tabell under for frekvens for din produksjon.

Produksjonstype	Besøksfrekvens	Virkemiddel ved avvik
Slaktekylling	6 mnd (1. juli, 1. jan)	50 øre/kg
Kalkun	6 mnd (1. juli, 1. jan)	50 øre/kg
Verpehøns	15 mnd	10 øre/kg, 50 øre/kg, 50 %
Oppal verpehøns	12 mnd	Rugeriet stopper salg
Oppal slaktekylling	6 mnd (1. juli, 1. jan)	5 % livdyr
Rugeegg slaktekylling	12 mnd	15 % rugeegg
Oppal, rugeegg kalkun	9 mnd	5 % livdyr/ 15 % rugeegg
Oppal, rugeegg verp	12, 15 mnd	Rugeriet stopper salg
And	6 mnd (1. juli, 1. jan)	Redusert tetthet - tråputer

§ Krav

Dyrevelferdsprogram verpehøns	Bransjekrav
Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.4.2

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Har dyra tilsyn av kompetent person minimum 2 ganger daglig?

For å oppfylle kravet må du:

- Sørge for at dyrene har tilsyn minst to ganger daglig.
- Tilsynet skal utføres av kompetente personer som skal kunne stelle dyra på en måte som sikrer god dyrevelferd, kjenne igjen tegn på dårlig dyrevelferd og iverksette tiltak der dette er nødvendig.

Automatisk overvåkning skal aldri erstatte tilsyn gjort av personell som er fysisk tilstede hos dyrene.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.4.3 Er det rutiner på gården for å oppdage og avlive uhelbredelig syke eller sterkt svekkede dyr?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha rutiner for å oppdage syke, skadde eller sterkt svekkede dyr så tidlig som mulig.
- Avlive dyr uten unødig opphold dersom de er uhelbredelig syke eller skadde og videre liv vil medføre unødig lidelse.
- Sørge for at bedøving, avliving og etterkontroll bare utføres av personer med nødvendig teoretisk og praktisk opplæring. Elæringskurs skal dokumenteres.
- Ha tilgang til egnet utstyr for bedøving og avliving, og sikre at dette fungerer som forutsatt.
- Fjerne døde dyr fra dyrerommet daglig.

Syke og skadde enkeltdyr skal slippe å lide unødig. Rask oppfølging og korrekt avliving er derfor en viktig del av god dyrevelferd. Personer som utfører avliving skal kunne vurdere når avliving er nødvendig, gjennomføre avliving på riktig måte og kontrollere at dyret er dødt før det håndteres videre.

Avliving av fjørfe:

- Fjørfe under 3 kg kan bedøves med kraftig slag mot hodet, f.eks. vha fiskehammer eller ved å slå bakhodet mot en hard kant, og så avlives med vanlig nakketrekk. Nakketrekk skal etterkontrolleres.
- Fjørfe over 3 kg, men under 5 kg kan bedøves på samme vis, alternativt med boltepistol, men må avlives enten ved å kappe av hodet (dekapitering) eller utføre såkalt mekanisk nakketrekk, dvs. vha egnet innretning, så som egnet tang eller veggkrok.
- Fjørfe over 5 kg kan bedøves mekanisk med boltepistol eller strøm og kan avlives ved dekapitering, langvarig oksygenmangel eller strøm.

Du finner mer informasjon om bedøving og avliving på animalia.no

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav
Avliving av fjørfe	Informasjon

50.4.4

Blir døde dyr fjernet snarest mulig og minimum daglig fra dyrerommet?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørge for at døde dyr fjernes daglig fra dyrerommet.
- Sjekke reder daglig for døde dyr.

Dette er viktig for dyrevelferd, smittehygiene og produksjonsetikk.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.4.5 Blir døde dyr fryst ned og oppbevart midlertidig på et egnet sted, isolert fra dyrerom og egglager?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Oppbevare døde dyr nedfryst på et egnet sted fram til levering eller henting.
- Sørge for at oppbevaringsstedet er adskilt fra dyrerom, egglager, fôr og annet materiale som kan bli forurenset.
- Sørge for at døde dyr håndteres og lagres på en måte som reduserer risikoen for smittespredning og skadedyr.

Døde dyr kan være en kilde til smitte og skal derfor oppbevares forsvarlig fram til de blir levert til godkjent mottak eller hentet av godkjent innsamler. Oppbevaringsstedet skal være lett tilgjengelig for henting, samtidig som det ikke utgjør en smitterisiko for fjørfeflokken eller eggproduksjonen.

Det er etablert ordninger for innsamling av fjørfekadaver. Kontakt slakteri, eggpakkeri eller annen aktuell mottaker for informasjon om hvilke ordninger som gjelder i ditt område.

50.4.6 Blir kadaver levert til godkjent mottak eller brent i godkjent forbrenningsanlegg?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørge for at døde dyr leveres til godkjent mottak eller håndteres i forbrenningsanlegg godkjent av Mattilsynet. Ved levering skal dyrene være nedfrosset.
- Det er etablert ordninger for innsamling av fjørfekadaver, og døde dyr skal leveres i samsvar med gjeldende krav. Kontakt eggpakkeri/slakteri for oversikt over hvem du kan kontakte i ditt område.

Det er i utgangspunktet ikke tillatt å grave ned kadaver. Mattilsynet kan likevel i særskilte tilfeller gi tillatelse til at kadaver graves ned. Denne tillatelsen gis skriftlig og skal oppbevares som en del av dyreholdjournalen. Mattilsynet skal i slike tilfeller fortelle hvordan dette skal gjøres.

§ Krav

Animaliebiproduktforskriften	Lovkrav

50.4.7 Melder du fra til eggpakkeriet/slakteriet om eventuelle tilbakeholdelsesfrister dersom dyra er medisinert?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Du må varsle eggpakkeri/slakteri dersom dyra blir medisinert. Dette er for å hindre at egg og fjørfekjøtt med medisinrester kommer ut på markedet.

§ Krav

Matloven	Lovkrav

50.4.8 Tar du salmonellaprøver i samsvar med forskriften?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Det er forskjellige regler for salmonellaprøver avhengig av om det dreier seg om verpehøner, slaktefjørfe, eller unghøner.

Verpehøner:
Ifølge *forskrift om kontroll med salmonella i fjørfe* skal det tas salmonellaprøver av verpehøner hver 15. uke. Har du frittgående høner, skal du bruke svabersokker (2 par). Har du høner i bur, skal du ta avføringsprøve (150 g).

Slaktefjørfe:
Ifølge *forskrift om kontroll med salmonella i fjørfe* skal det tas salmonellaprøver av slaktefjørfe 10–19 dager før de slaktes. Resultatene må være klare før dyra kan slaktes. Du skal bruke svabersokker (2 par) når du tar prøver. Dette gjelder alt fjørfe som går til kjøttproduksjon.

Unghøner:
Ifølge *forskrift om kontroll med salmonella i fjørfe* skal det tas salmonellaprøver av unghøner to uker før de flytter. Har du frittgående høner, skal du bruke svabersokker (2 par). Har du høner i bur, skal du ta avføringsprøve (150 g).

§ Krav

Forskrift om kontroll med Salmonella i fjørfe	Lovkrav

50.5 INNSETTING AV DAGGAMLE KYLLINGER ELLER UNGHØNER

50.5.1

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Kontrollerer du at antall dyr pr. m^2 (høner, livkylling) eller dyras levendevekt i kg pr. m^2 (slaktekylling, kalkun) holder seg innenfor forskriftskravet?

Slaktekylling:
Det er viktig å følge med på hva som er den reelle dyretettheten i flokken (kg levendevekt per m^2), og å sammenlikne denne med husets lovlige dyretetthet, slik at du kan iverksette nødvendige tiltak dersom du står i fare for å bryte grensen for lovligtthet. Du må følge «Dyrevelferdsprogram slaktekylling» dersom du skal produsere over 25 kg levendevekt per m^2.

Slaktekalkun:
For kalkun til kjøttproduksjon skal dyretetttteheten ikke overstige 38 kg levendevekt per m^2 når dyras gjennomsnittlige levendevekt ligger under 7 kg. Når den gjennomsnittlige levendevekten ligger over 7 kg, skal dyretettheten ikke overstige 44 kg levendevekt per m^2.

Verpehøner:
I innredede bur skal det være minst 850 cm^2 burareal per dyr, og minst 675 cm^2 av dette skal være bruksareal. I løsdrift (frittgående) skal det være maksimalt 9 dyr per m^2 bruksareal.

Avlsdyr i løsdrift:
For avlsdyr av verperase gjelder de samme kravene som for verpehøner i løsdrift. For avlsdyr av slakterase skal dyretettheten ikke overstige 7 dyr per m^2.

Avlsdyr i bur:
For avlsdyr av verperase og slakterase gjelder samme kravene som for verpehøns i innredede bur. For avlsdyr av slakterase skal dyretettheten ikke overstige 6 dyr per m^2.

Avlskalkun:
Ved oppdrett av kalkuner som skal brukes som avlsdyr, skal dyretettheten ikke overstige 4 høner per m^2 og ikke overstige 2 haner per m^2.

Livkylling i bur:
Dyretettheten skal ikke overstige 28 dyr per m^2 etter 5 ukers alder og ikke overstige 15 dyr per m^2 etter 17 ukers alder.

Livkylling i fleretasjesystemer:
Dyretettheten skal ikke overstige 24 dyr per m^2 bruksareal etter 5 ukers alder og fram til 16 ukers alder. Ved oppdrett etter 16 ukers alder skal dyretettheten ikke overstige 22 dyr per m^2 bruksareal.

Livkylling i løsdrift:
Dyretettheten skal ikke overstige 15 dyr per m^2 etter 12 ukers alder og skal ikke overstige 12 dyr per m^2 etter 17 ukers alder. Det er lov å fravike dette i perioden da kyllingene venner seg til verpehuset.

Bruksarealet er flatearealet som er tilgjengelig for dyra. Redearealet inngår ikke i bruksarealet.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.5.2 Fører du journal når du kjøper, selger, mottar eller gir bort fjørfe eller rugeegg?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Når du kjøper, selger, mottar eller gir bort fjørfe eller rugeegg, skal du føre en journal som viser

- navn og adresser til avsendere og mottakere
- hvor mange dyr eller rugeegg som ble flyttet, og når de ble flyttet

Er du eggprodusent, er det nok med deklarasjon for unghønene. Du skal oppbevare opplysningene i minst to år og legge dem fram når Mattilsynet ber om det.

§ Krav

Landdyrsporbarhetsforskriften	Lovkrav

50.6 FÔR OG VANN

50.6.1

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Har du rutiner for daglig kontroll av at fôr og vanntilførsel fungerer, og for å kontrollere forbruk?

For å oppfylle kravet må du:

- Sørge for daglig kontroll av totalt vannforbruk og forforbruk i huset.
- Sørge for daglig kontroll av vann i alle nippelrekker/drikkekar og av fôr i forrenner/skåler.

Fall i for og vannforbruk er ofte en tidlig indikator på at noe er galt i besetningen. Det er derfor svært viktig å lese av vannmåler og følge med på fôrforbruket. Fôrforbruk kan kontrolleres gjennom fôrvekt, eller ved inspeksjon og produksjonskontroll.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.6.2 Tar du vare på fôrprøver og varedeklarasjon/fôrseddel for innkjøpt kraftfôr?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle kravet må du:

- Oppbevare en forprøve på ca. 0,5 kg fra hver forleveranse.
- Sørge for at prøven er tydelig merket
- Sørge for at prøven oppbevares tørt og kjølig. Forprøven kan lagres på kjøla/eggkjøla, men da i en lukket boks sikret for smågnagere.

50.6.3 Holder vannet drikkevannskvalitet?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørge for at alle dyr har tilgang på drikkevann av god kvalitet
- Vann kan bære med seg smittestoffer. Offentlig kontrollerte vannverk har rutiner for å overvåke dette.

Egen vannkilde:
Dersom vannet kommer fra din egen private vannkilde, må du ta vannprøve for analyse hver høst i tidsrommet august–november. Vannprøven skal analyseres for kimtall ved 22 °C, koliforme bakterier og *E. coli*-bakterier. For overflatevannkilder skal det i tillegg undersøkes for bakterien *Clostridium perfringens*.

Vær på vakt mot *Campylobacter*-smitte
Campylobacter er en bakterie som kan gi sykdom hos mennesker. Håndtering av rå kylling og dårlig varmebehandling er en viktig kilde til smitte blant folk. En bør derfor forhindre å få *Campylobacter*-smitte inn i fjørfehuset. Kyllinger som får vann fra private vannkilder, har større risiko for å bli smittet med *Campylobacter* enn andre kyllinger. Selv på gårder med anlegg for UV-desinfeksjon av vannet er det funnet *Campylobacter* i vannet. Et UV-desinfeksjonsapparat skal ha kontinuerlig oppfølging og ettersyn, og da er det blant annet viktig å vaske av kvartsglass og skifte ut UVlamper.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav
Drikkevannshygiene i fjørfehus	Informasjon

50.7 ALARMSYSTEM OG NØDLØSNINGER

50.7.1

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Har dyrerommene for fjørfe alarm som varsler strømbrudd og for høy eller for lav temperatur?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha et alarmsystem som varsler ved strømbrudd og ved for høy eller for lav temperatur i dyrerommet.
- Sørge for at alarmen blir mottatt av personer som kan iverksette nødvendige tiltak.
- Ha rutiner for hvilke tiltak som skal iverksettes dersom alarmen utløses.
- Sørge for at tekniske innretninger som har betydning for dyrevelferden blir kontrollert daglig.

Strømbrudd eller svikt i ventilasjon og klimastyring kan raskt få alvorlige konsekvenser for dyrevelferden i fjørfehuset. Et fungerende alarmsystem er derfor viktig for å oppdage feil tidlig og begrense risikoen for tap av dyr.
Kravet om alarmsystem gjelder ikke dersom ventilasjonen er tilstrekkelig selv om det mekaniske ventilasjonsanlegget svikter.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.7.2 Kontrollerer du alarmen etter behov og minst en gang i uka?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Når det er mange dyr i huset på en varm sommerdag, kan en strømbrudd få fatale følger. For å hindre slike uhell er du nødt til å ha en alarm som du funksjonstester jevnlig.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.7.3 Er det rutiner på gården som sikrer at dyra får dekket behovene hvis det er strømbrudd eller en stopp i den ordinære vanntilførselen?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha godt innarbeidede rutiner for hvordan dyrenes behov skal ivaretas ved strømbrudd eller bortfall av ordinær vanntilførsel.
- Ha tilgang til nødvendig utstyr eller alternative løsninger som sikrer vannforsyning og tilfredsstillende driftsforhold fram til feilen er rettet.
- Sørge for at personer som har ansvar for dyrene kjenner rutinene og vet hvilke tiltak som skal settes i verk.
- Regelmessig at nødutstyr og beredskapsløsninger fungerer som forutsatt.

Strømbrudd eller bortfall av vann kan raskt få alvorlige konsekvenser for dyrevelferden i fjørfehold. God beredskap er derfor viktig for å sikre at dyrene fortsatt får dekket grunnleggende behov for vann, riktig klima og nødvendig tilsyn fram til normal drift er gjenopprettet.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.7.4

Har du en plan for funksjonstesting av nødstrømsaggregat?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha en plan for regelmessig funksjonstesting av nødstrømsaggregatet hvor du kontrollerer at aggregatet starter som forutsatt og kan levere strøm til kritiske funksjoner i fjørfehuset.

I moderne fjørfehold er ventilasjon, vannforsyning, fôringsanlegg, lys og alarmsystemer avhengige av strøm. Ved strømbrudd kan konsekvensene for dyrevelferden bli alvorlige på kort tid. Regelmessig testing av nødstrømsaggregatet er derfor viktig for å sikre at beredskapen fungerer når den trengs.

Funksjonstesting bør gjennomføres med en frekvens som gir trygghet for at aggregatet fungerer som forutsatt, og resultatene bør dokumenteres som en del av gårdens internkontroll og beredskap.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav

50.8 LEVERING AV FJØRFE TIL SLAKT

50.8.1 Har dyra tilgang til vann helt fram til plukkingen starter?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Dyra skal ha tilgang på vann helt fram til de plukkes, av hensyn til dyrevelferd, slakteutbytte og slaktekvalitet.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav
Forskrift om næringsmessig transport av dyr	Lovkrav

50.8.2 Er det mulig å blende porten og andre større lysåpninger slik at det er mørkt nok i dyrerommet når dyra plukkes?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Dyra blir roligere dersom du demper lyset eller bruker blått lys. For å hindre at dagslys ødelegger denne effekten, bør du blende rundt portåpninger og liknende.

50.8.3 Sikrer du at dyra plukkes og bæres skånsomt, og har du eller en annen med ansvar for dyra oppsyn under plukkinga?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Dyra skal håndteres skånsomt av hensyn til dyrevelferden. Hvordan man håndterer dyra, kan også påvirke produktkvaliteten. Du som eier, eventuelt den som røkter dyra for deg, har ansvar for å gi opplæring i hvordan man håndterer dyra riktig.

Forskrift om hold av høns og kalkun (§ 5) slår fast at alle som deltar i den daglige driften av dyreholdet skal kunne håndtere og stelle dyra på en måte som sikrer god dyrevelferd. De skal også kunne kjenne igjen tegn på dårlig dyrevelferd, og iverksette tiltak der det er nødvendig. Fjørfe skal ikke bæres i ett bein.

§ Krav

Forskrift om hold av høns og kalkun	Lovkrav